

8

ROČNÍK 9
SRPEN
4 KčS

as 72

AMATÉRSKÁ SCÉNA

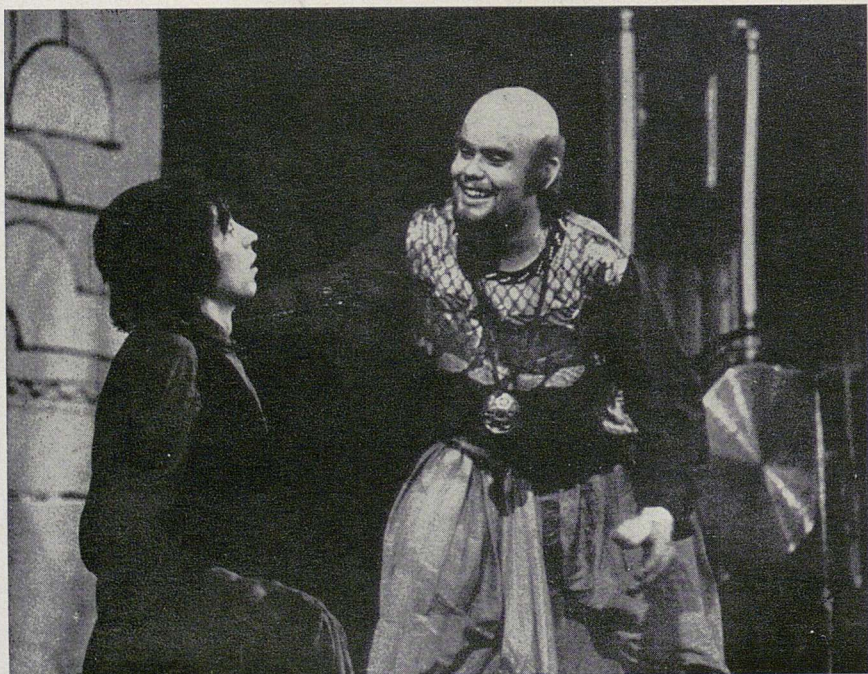
POHÁDKOVÉ DOPRAPO

Hrát divadlo pro děti není jednoduchá záležitost a hrát divadlo pouze pro děti, to vyžaduje hodně námahy, elánu a pravého fandovství. Ze všechny tyto vlastnosti mohou po léta existovat, dokazuje divadelní soubor DOPRAPO. Prostory Kulturního domu Dopravních podniků v Praze 7 mu dávají dobré možnosti – škoda jen, že právě ti, jejichž děti také sedávají v hledišti, neoplývají stejnou obětavostí jako členové souboru. Pomocní techničti spolupracovníci dokáží občas svou liknavostí vážně narušit chod divadla.

V prvopočátcích své činnosti inscenoval soubor i hry pro dospělé, jako např. Cachovu *Paní Kalafovou* (1961). Od roku 1965 se DOPRAPO orientuje výhradně na divadlo pro děti a mládež. Za tu dobu, pod uměleckým a organizačním ve-

dením Aleny Adámkové, byl soubor mnohokrát oceněn v různých soutěžích. V poslední době získal první místo na páté přehlídce představení pro děti, pořádané ÚKDDS (1971), za inscenaci Švestkovy hry *Tajemství Šípkového hradu* a téhož roku byl poctěn uznáním Národního výboru hl. m. Prahy za úspěšnou práci.

Jednou z posledních inscenací souboru byla *Pohádka o zlaté knize* italského autora Giuseppe Luonga. Dobré herecké výkony, vhodné masky a kostýmy (V. Valter), účelná scénická dekorace (arch. F. Fencel) dokázaly zaujmout malé diváky. Veselý smích vyvolávaly postavičky Klídi a Pídi (T. Masák, J. Vích), dvorní dáma Mulisanda (A. Adámková) i velitel stráže Mustafa (J. Dlouhý), o chvíli napětí se postaral kouzelník Harim (B. Vencel) i princ Ben. – Na Stollových snímcích vás seznamujeme alespoň s některými z nich. I. P.

K SPOLEČENSKÉ ANGAŽOVANOSTI AMATÉRSKÉHO DIVADLA

dr. ZDENĚK DOPITA,
zasloužilý kulturní pracovník

Úspěšný rozvoj amatérského divadelnictví je dnes jednoznačně spjat s procesem konsolidace celého kulturního života v naší zemi. Nelze si v žádném případě dělat klamně iluze, že už dnes vyvíjejí všechny amatérské soubory v našem Jihomoravském kraji aktivní a angažovanou činnost ve vztahu ke svým divákům. K společenské angažovanosti divadla nemůže totiž postačit sebeideovější a sebehodnotnější dramatický text, ať už z klasiky či ze současnosti, jestliže bude inscenován s malou výrazností a přesvědčivostí uměleckou, jestliže jeho výpověď a smysl bude divákům tlumocen nudně a fádně.

Obtíže výběru vhodných představení pro jakýkoliv festival spočívají v tom, že často hodnotný dramaturgický výběr ideově závažné a potřebám socialistické společnosti plně odpovídající literární předlohy, bez níž není ani myšlenkově a umělecky přesvědčivé představení myslitelné, nebývá vždy amatérskými soubory dovršen adekvátně náročné předloze odpovídající inscenací, tj. přesvědčivým uměleckým jevištním tvarem, který je pro diváky rozhodující. Z jednoho a téhož cenného dramatického textu vznikne jednou představení vynikající, jindy zase jen průměrné či někdy dokonce špatné — vždy podle uměleckých sil a schopností souboru, který text realizuje. Nelze tedy vybírat hry pro festival jen podle izolovaně chápané správné dramaturgické volby hry, ale jen podle umělecky přesvědčivé inscenační úrovně, která divadelními vyjadřovacími prostředky transponuje a umocňuje hodnotné myšlenky literární předlohy do živé, konkrétní, přesvědčivé a estetické podoby.

Skladba repertoáru pro festival je obtížná také proto, že závisí na tom, co právě soubory hrají a co výběrové krajské porotě jednotlivé okresy k zhlédnutí doporučují; konečně je tato repertoárová skladba obtížná také i proto, že všechna představení festivalu sleduje obvykle a většinou totéž obecenstvo a už z toho důvodu je nutno sestavovat repertoár tak, aby byl žánrově diferencovaný a pestrý a aby tak ukázal širokou škálu amatérského divadelní tvořivosti.

Uhrnem lze říci, že dobrá skladba repertoáru festivalu je i při odpovědné práci výběrové poroty často výsledkem spíše příznivých okolností nežli předem promyšleného úsilí a bude tomu tak dotud, dokud by se například nepožádaly vynikající soubory, aby pro festival nastudovaly určenou a potřebnou hru. To by už pochopitelně nebyla soutěž a podvázala by se tak dobrovolná a vlastní iniciativa souborů.

A. Mádl v roli Záhonka z jablonecké inscenace Courtelina

Jak se hledá klid. Inscenace jabloneckého Tyla, foto Stoll

V tomto roce jsme se mohli na festivalu amatérských souborů Jihomoravského kraje ve Znojmě (22.—27. května) setkat se dvěma myšlenkově i umělecky závažnými inscenacemi — s hrou Karla Čapka *Matka* a se současnou hrou argentinské autorky G. Gambaro *Tábor*. Do doby, kdy se festival konal, nebyla souborem ze Slavkova u Brna vytvořena a nebyla proto uvedena inscenace Kreftovy *Balady o poručíkovi a Marjutce* (podle Lavrenčovy povídky *Jedenáctýřicátý*), která by byla ještě výrazněji ideově a umělecky posílila dramaturgickou linii krajského festivalu.

Zahajovací představení patřilo souboru Stálé divadelní scény ve Znojmě, který uvedl hru Güntera Weisenborna *Láska není pro Marfany* (v originále *Dva andělé* vystupují). Porota přijala s uznáním dramaturgický výběr této hry jako zdařilý vzhledem k nynější situaci souboru, který po mnoha letech činnosti pracuje s novým režisérem Jiřím Čapounem. Jeho režie splnila celkem úspěšně nároky dramatické předlohy a vyzvedla vystižením žánru hry a diferencováním jednotlivých postav humanistickou ideu textu. Debutujícímu režisérovi se však nepodařilo ještě beze zbytku domyslet plynulost a logickou návaznost dějové linie hry a vyřešit vhodnějšími vyjadřovacími prostředky telekomunikaci s vesmírem. Představitelé jednotlivých rolí byli dobře vybráni typově a jejich výkony byly vcelku vyrovnané. Nejvýraznější postavu ve hře vytvořila podle názoru poroty představitelka mladé Marfanky NU Drahomíra Konvalinková.

Dramaturgickým přínosem festivalu byla i volba Čapkova dramatu *Matka* v podání kroměřížského souboru Pal-Magneton Kroměříž. O této inscenaci podrobně referovalo minulé číslo Amatérské scény, takže zbývá jen podotknout, že také hodnocení krajské poroty bylo vysoce pochvalné.

Porota festivalu ocenila také uvedení Plautovy *Komedie o strašidle* na ochotnické jeviště souborem Divadelního studia Jos. Skřivana v Brně. Nová úprava Leonarda a Zdenky Wallezkych převádí původně veršovanou komedii do prózy a vynechává písň, které jsou organickou součástí Plautovy hry. Režie volí prostředky předimenzované stylizace pro celou hru bez ohledu na charaktery postav a je-

jich diferencovanost. Soustřeďuje svoji pozornost na maximální pohybové rozehrání všech scén a nasazuje od počátku přepjaté fortissimo slovního projevu u všech postav. Tím si zahrazuje cestu k dalšímu jejich gradování. Inscenace je tedy pokusem, který pro základní přístup režiséra k textu nebyl korunován jednoznačně zdařilým výsledkem. Z hereckých výkonů v této inscenaci uspokojila jediné služebná Skafa v podání Libuše Brabcové, která nepodlehla snaze po vnějším předimenzování postavy a vyjádřila ji střídavými prostředky s reálným pohledem této ženy na svět.

Druhou polovinu festivalu zahájil gottwaldovský soubor ZK ROH Svit hrou Griseldy Gambaro *Tábor*. Porota vysoce zhodnotila dramaturgický výběr hry, hlavně aktuálnost jeho volby. Už sama skutečnost, že gottwaldovský soubor uvádí tuto hru jako čs. premiéru, je důkazem zdravě ambiciózní práce tohoto souboru.

Režie se snažila umocnit básnickou metaforu, ale někdy tím, že ji příliš vysvětlovala, ochudila diváka o možnost vlastního domyslení dramatu. Nejsilnější v této inscenaci působily herecké výkony představitelů tří úloh: Martina, Emy a Franca, kteří volili pro ztvárnění svých postav jemné a vkusné prostředky a vyhnuli se jakémukoliv nebezpečí naturalismu.

Uvedení komedie Tirsy de Molino *Sokyně* souborem ZK ROH Železářny Prostějov je třeba ocenit jako dramaturgicky přínosné. Uplatnila se básnická hodnota textu i komičnost situací. Sympatická snaha o dodržení srozumitelnosti slova, důraz na stylovou čistotu v pohybech herců a úzkostlivá péče o provedení se však nepříznivě projevily v nedostatku španělského temperamentu a jiskrnosti všech postav. Scéna v této inscenaci je výtvarně velmi čistá a funkční a barevné kostýmy jsou citlivě stylizovány. Měně jednotlivých scén byly zapojeny ústředně do celé hry tak, že představbu provádí soubor přímo před očima diváků.

Posledním souborem, který vystoupil na krajském festivalu, byl vesnický soubor ze Starého Hrozenkova, který uvedl inscenaci hry Jozefa Hollého *Kubo*, oceněnou první cenou na loňské přehlídce vesnických divadelních souborů v Plumlově. Porotě se jeví sympatické převedení sloven-

ského klasického textu do kopaničářského nářečí a výběr písní z vlastního prostředí.

Krajský festival dal řadu podnětů a impulsů k posouzení současné problematiky amatérského divadla v našem kraji. Závěrečné celkové zhodnocení průběhu a incenační úrovně krajského festivalu porotou a širším aktivem kulturních a politických pracovníků pomůže najít vhodné a užitečné prostředky k dalšímu rozvíjení a zvýraznění socialistického pojetí amatérského divadelnictví ve všech složkách divadelního tvaru. Svým důrazem na aktuální působivost dramatu ve směru probíjení míru a pokroku ukázal tento festival cestu a smysl amatérského divadla už dnes.

CENY KRAJSKÉHO JIHOMORAVSKÉHO FESTIVALU 1972

- hlavní cenu krajského divadelního festivalu ve Znojmě, kterou věnuje odbor kultury Jm KNV v Brně, divadelnímu souboru ZK ROH PAL-Magneton v Kroměříži za inscenaci hry Karla Čapka MATKA;
- další hlavní cenu festivalu, věnovanou Krajským kulturním střediskem v Brně, divadelnímu souboru ZK ROH Svít, ZPS a RŘ Gottwaldov za dramaturgicky objevnou hru Griseldy Gambaro TÁBOR a její umělecky výrazné provedení;
- porota doporučila odevzdat cenu ONV ve Znojmě Jaroslavu Hynkovi z divadelního souboru ZK ROH PAL-Magneton Kroměříž za režii hry Karla Čapka MATKA;
- cenu MěNV ve Znojmě za výtvarně a stylově čistou scénu a kostýmy ke hře Tírša de Molino SOKYNĚ Zdeňku Václavkovi z Prostějova;

Nahoře a vlevo dole Stollovy záběry z prostějovské inscenace Sokyně, vpravo dole z tábořského Revizora

- porota doporučila udělit tyto ceny za herecké výkony: Ludmile Cápkové za vytvoření titulní role Matky Zdeně Dubanské z Gottwaldova za postavu Emy v dramatu Tábora
- Drahomíře Konvalínkové ze Znojma za postavu Marfanky NU ve hře Lásky není pro Marfany
- Libuši Brabcové z Brna za postavu Skafy ze hry Komédie o strašidle
- Miloši Kadlecovi z Gottwaldova za postavu Martina
- Ludvíku Staškovi za postavu Franca ve hře Tábor
- Čestné uznání Stanislavu Zapletalovi za postavu čeledína Štefana ve hře Kubo

VASSA VOLYŇSKÁ

Tato klasická tragédie Maxima Gorkého má podobu vysoké hory. O její zdolání usilují divadelníci profesionální stejně jako soubory amatérské. Volyňský soubor se nezalekl jejich obrovských nároků a přišel s dramatem, které hovoří k dnešku o krutém a ztraceném zápase měšťácké společnosti, marně se bránící novému životu. Vassu Železnovovou nelze dnes realizovat jen jako konflikt titulní hrdinky s rodícím se světem socialismu, představovaným postavou Rašel. Je nutno, aby se všechny postavy vyznačovaly určitou závislostí na řešení tohoto velkého konfliktu, aby měly své osobité problémy, vnitřní bohaté životy. A tuto vnitřní strunu objevit, rozehrát spodní proudy pro jednání osob, patří k tomu nejobtížnějšímu, co inscenátora Vassy čeká. Volyňský soubor se představil jako poctivě a zodpovědně pracující kolektiv. Má dobrou, byť poněkud jednostrannou představitelku Vassu. Potřebovala by však protivníky a spoluhráče! Žádoucím psychologickým prohloubením jednotlivých postav by se inscenaci dostalo větší konfliktnosti a sváru. Volyňská inscenace je sympatická upřímným zaujetím a poctivým přístupem k velkému dílu socialistického realismu, i když výsledek není zatím velké námaze úměrný.

KAŽDÝ NĚCO PRO VLAST

I když uplynulo 180 let od narození otce české veselohry, ukazuje se, že jeho dílo nestárne a že i tato jeho hříčka je pro tvůrčího režiséra výbornou příležitostí pro rozpoutání živé komediálnosti a hravosti. Pod jejím povrchem zaznívá i ostrá satira a břitký odsudek lidské hlouposti. Tyto znaky bylo lze číst i v inscenaci Dany Holubové, která využila Klicperova textu k rozpoutání režijních nápadů a k veselému rytmu představení jakési „druhé garnitury“ jabloneckého souboru J. K. Tyl. Některé scény vyzněly v této jevištní podobě zvlášť dobře a divadelně účinně, jako např. hostina nebo scény učedníků. Zde se podařilo představitelům najít potřebný odstup od role, lechce ji ironizovat a hledat v ní ukryté komediální příležitosti. Ovšem toto úsilí nemá ještě svůj pevný divadelní řád, obrazy nemají všechny stejnou divadelní kvalitu, potřebný rytmus a hlavně pevnější ukončení. Neboli byl tu znovu nastolen jeden z typických problémů letošních přehlídek — jednotu stylu v hereckých výkonech. Disproporce a rozpornost v hereckých projevech starších herců, kteří redukují své herecké konání převážně na vnější prostředky, a mezi herectvím mladších herců, pramenícím více z komediální přirozenosti, se projevil i v práci tohoto souboru a je pro něj příležitostí k zamýšlení.

Z JABLONCE DO TÁBORA

V dnešním čísle Amatérské scény věnujeme nejvíce místa referování o průběhu jarních festivalů, protože v nich spatřujeme hmatatelný doklad současné aktivity i společenské angažovanosti českého ochotnického divadla. V tomto neúplném zrcadle nesmějí chybět mezikrajsové přehlídky, výtečně zorganizované také v Jablonci nad Nisou a v Táboře (o Krnovském Divadelním máji jsme už psali), i když některé z jejich inscenací měla možnost ochotnická veřejnost vidět na 42. Jiráskově Hronovu už v změněné (při uzavěře tohoto čísla doufáme, že v zlepšené) podobě. Proto dáваме slovo k stručné charakteristice dalšímu členovi výběrové poroty.

REDAKCE

STARÁ HISTORIE

Jsme vždy vděční amatérským souborům, když se obrací k odkazu naší národní klasiky. A dvojnásobně vděční, když dovedou v klasickém textu objevit, co je v něm živého, jevištně nosného a působivého. Soubor ZK Škoda z Plzně se zaposlouchal do cenné součásti našeho klasického odkazu, porozuměl jí a přiblížil ji — i přes mnohé výhrady — myšlení dnešního diváka. Bylo to zásluhou dobré dramaturgické úpravy i režie, nápadité zejména při využívání komediálních a pohybových možností herců. Vtipné a zajímavé se mně jeví zarámování hry do rámce komedie dell'arte a připsání poetické po-

stavy Harlekýna. Problém, a to nikoli bezvýznamný u této inscenace, je její nejednotnost ve volbě divadelních prostředků a z toho vznikající rozdvajenost v některých obrazech a hereckých výkonech. Zatímco některé obrazy jiskří nápady a jsou signálem pro pohybové i herecké rozehrání, jako např. scéna žaláře, jsou jiné scény zatěžkány zbytečnými prodlevami a hlavně pak drobnokresebným herectvím některých představitelů, kteří jako by sem přišli z jiné komedie. Odstraněním tohoto základního rozporu mezi hereckou tvorbou mladých herců a herců starší generace byl by likvidován hlavní nedostatek tohoto kultivovaného představení.

NEŽ KOHOUT ZAZPÍVÁ

Nelze říci, že si naše soubory usnadňují práci a své společenské poslání. Naopak, dramaturgický výběr ukazuje velkou náročnost souborů k sobě i divákům. Oblíbená Bukovčanova hra se stává prubířským kamenem pro režiséry i herce. Jedenáct lidských osudů je tu vrženo autorem do prostoru, kde jednájí pod tlakem mezní situace, odhalují svou tvář, svou nepřipravenost ze strachu, zbabělost, statečnost i podlost. Hra nemá jeden ústřední konflikt, ale má tolik konfliktů, kolik je osob. A každý musí ten svůj díl prožít, prožít, dotvořit — před očima diváků. A musí tak činit i tehdy, když nemá text, a přesto musí hrát situaci, musí jednat. Představení divadelního souboru ze Sázavy mělo svou sílu v dobré a bystré režijní práci, ve vedení jednotlivých postav, ve vytváření situací, v tom, jak každá postava přinášela na jeviště jinou a novou atmosféru. Na tvářích herců jsme mohli číst jejich vnitřní pocity, vztahy i rozhodování. Režisér rozezvučel strunu vnitřní účasti v konkrétním jednání herců. Škoda, že v této nesmírně zajímavé inscenaci zaznělo i mnoho hluchých tónů, způsobených nevyrovnaností postav. Některé z nich naplňovaly autorův záměr, jiné ho jen naznačovaly. Ale i tak to bylo představení vzácné herecké strážlivosti, bez zbytečných gest a vnějšího zpodobování. A hlavně: režisér věděl, co činí. Vedl reprezentativní představení Středočeského kraje k určitému divadelnímu tvaru. A to není málo.

MADAME SANS-GÈNE

Stává se pomalu vzácností setkat se s početným souborem, který má dostatek herců, a navíc ještě mladých. Bylo proto setkání se souborem ze Železného Brodu velmi příjemné a nalévalo do ochořelých srdcí členů výběrové poroty naději, že to s budoucností ochotnického divadla není tak zlé. Je samozřejmě, že při tak velkém počtu účinkujících, jakého je v Sádouově komedii třeba, nemohou všichni ochotníci splnit požadavky, které na ně tato mnoha generací milovaná hra klade. Nepochybně vyžaduje stavbu charakterů, jejich proměny a především pak hbité aranžování dialogů a rytmizování scén. Nestačí jen uspořádání příchodů a odchodů. Vyšším nárokům vyhověla naplno jen představitelka hlavní role, Běla Těhníková. Má pro ni dostatek temperamentu, půvabu i herecké jistoty. Škoda, že vůči jejímu nakažlivému herectví zůstali imunní jak většinu její partneri, tak i režisér.

KDYBY VŠECHNY HOLKY SVĚTA

Staričké téma bájně Lysistraté podněcovalo mnoho autorů k přeracování a adaptacím Aristofana. Nejnověji se o to pokusila olomoucká autor-

ská dvojice Dostál—Pogoda, aby si ověřila, co z těchto nesmazatelných hodnot může přijmout dnešní mládež. Ve volné, někde až příliš volné formě, ve které převažuje veselí, radost, ironie i výsměch, je zpracován klasický příběh. Má dvojí polohu. Zatímco na jevišti se zesměšňuje válka, pseudo-hrdinství a vojáctví, na předscéně zpívají dva zpěváci songy, protestující proti válce a agitující pro život v míru. Zpívají nám jakousi diagnózu dneška. Jejich výstupy mají bezprostřední lidskost, silné emocionální jádro. Jsou svědomím hry a důvěrně spojují hlediště s jevištěm. V těchto dvou protagonistech je síla představení olomouckého Studia, které vítězně uzavřelo jabloneckou přehlídku. Zatím dominují nad rozkolísaným hereckým partnerstvím Dostála a Pogody, nad nedostatečnou výstavbou některých scén, nehotovostí některých postav i nedopracovaným rytmem představení. A až ještě mluvenému slovu bude dáno, což jeho jest, dočkáme se, doufám, představení provokujícího svou angažovaností a svou uměleckou formou svěžího a neotřelého.

VAŠA Z ÚSTÍ NAD LABEM

Scéna se otevírá energickým příchodem Vassy, kterou hraje Eva Čejchanová. Hraje ji soustředěně, rozvázně. Je to činorodý člověk s obrovskou energií, s neustálým vnitřním přetlakem. Je krutá k sobě i druhým. Vztahem k ostatním postavám vypovídá o své síle, neoblovnosti. Zaváhá jen tehdy, když ucítí novou, jinou sílu, skrytou v Rašel, aby znovu ztuhla v dravce. Má jinou tvář pro sebe, jinou pro druhé. Nedokáže lidsky jednat ani s vlastními dětmi. Okamžik, kdy malinko zjihne při rozhovoru s nejmladší dcerou, se jen zamihne v tváři, která se vzápětí promění v nepřístupnou masku. Ani žal nad vzpomínkou, co prožila se svým mužem, nezmění strnulý výraz její tváře. V tom je její síla, možná, že i slabost. Kdyby více rozehrávala své diferencované vztahy, rozšířila škálu vyjadřovacích prostředků, snad by ještě více obohatila postavu, která nese u Gorkého lidsky tragické rysy. — To, že píše podrobněji o jednom hereckém výkonu, je způsobeno jednak tím, že herečka vytvořila opravdu velký výkon, jednak tím, že na tábořském festivalu hrála sólo, byla sama. Nikdo ji nenáviděl, neohrožoval, nikdo se jí neobdivoval, nikdo jí nic nedonášel. V tom je tedy další práce na této jinak pozoruhodné inscenaci ústeckého Malého divadla: vytvořit celý ten svět špatný a k odsouzení určený, typické postavy závislé na moci, kterou Vassa představuje. Hrůzný pohled na Prochovovu neřestnost, na Annino donašečství, na nenávisť starší dcery i na neobdivnost její mladší sestry. Jde o divadelní postižení světa, který na jedné straně Vasse slouží, na druhé s ní bo-

juje. Až v takto výrazném střetnutí by inscenace přestala být příběhem jednoho silného člověka, nabyla by obecnějšího smyslu a zazněla by více jako současná výpověď.

BROUK V HLAVĚ

Georges Feydeau je otcem pravé francouzské frašky, kterou více známe z četných odvarů naší i zahraniční proveniencie. Lidé se chtějí v divadle smát a tato bláznivá fraška jim tuto příležitost dává v plné míře. Její text je napsán náramně zkušeně, s řemeslnou úrovní a nesehlavajícím humorem. Vše je tu přesně odváženo, ať vtip, láska, žárlivost, nebo různé zmatené situace. Jsme svědky bláznivého děje, plného zmatku, proměn, nedorozumění a doslova ohňostroje autorových nápadů, které jsou o to účinnější, s čím větší lehkostí, uvolněností a výraznou kresbou charakterů je na jevišti naplníme. Divadlu lidové tvorby z Mariánských Lázní se to vcelku podařilo dobře a celý ten mumraj zápletek předvedl s přirozeným temperamentem a zdravou komediálností. Je zřejmé, že soubor je pro tento žánr divadla dobře herecky vybaven a hraje ho s chutí a porozuměním. I v tomto úspěšném představení zůstalo několik problémů, které provázejí inscenace podobného typu. Ve snaze po potřebném tempu zůstává málo místa pro výrazně zabarvenou řeč, problémem je dále imputování komična zvňžška, což hrám tohoto typu jen ubližuje. K přemýšlení nutí i připsaná mezihra, ve které herci hrají s obecenstvem a předvádějí jakési etudy s nejasným záměrem. I přes tyto výhrady je to představení s velkou mírou vkusu a talentu. Má velký ohlas u rozesmátého hlediště.

MATKA

O kroměřížském představení bylo už dostatečně psáno. Též podle názoru výběrové poroty předvedl soubor ZK Pal-Magneton inscenaci sice s řadou nedostatků, ale nesmírně prostou, cudnou, bez prázdného patosu a hrané dramatickosti. Nikoliv ve velkých gestech, ale v lidské konkrétnosti, v prostém lidském konání hledal režisér sílu textu. To je nepochybně v duchu Karla Čapka a jeho velkého, stále aktuálního díla.

PŘECE BYSTE NEUTEKL, KDYŽ SI TAK PĚKNĚ HRAJEME!

Pod tímto názvem přivezl jablonecký režisér Adin Douba do Tábora představení dvou málo známých hříček francouzského autora G. Courtelina. Každé z těchto malých dílek má jiný žánr, jinou vypravěčskou polohu a tím i jinou a různou možnost divadelní proměny. V první aktovce, znázorňující soudní při, položil režisér důraz na he-

rectví jednotlivých postav. Místo aby se spokojil s lehce načrtnutými figurkami a zesměšnil celý příběh i určitý společenský princip, rozehrává hru do neúměrných poloh, nastavuje ji různými špilci jako kaši a dává důraz na psychologické prokreslení postav. Celkem se nedaří pro různorodost hereckých projevů, kde kvete vše, od grotesky až po šedivý civilismus. Ale v druhé části večera, která má název Jak pan Lábris hledal klid, uplatnil svou režijní nápaditost a originalitu s plným zdarem. Položil tu důraz na groteskní vidění situací a postav, na překvapivost proměn, na nečekané pointy a gagy, jimiž naplnil vcelku chudý text. — Mnohokrát se mluvilo o tom, že by v Hronově měla být experimentální scéna pro netuctové pokusy ochotnických režisérů. Doubova inscenace druhé aktovky to znovu připomněla.

SOKYNĚ

Režisérka souboru ZK Železářny Prostějov Vlasta Kubičková vybrala pro svůj mladý a nadšený kolektiv líbeznou komedii Tirsa de Molino o lás-

ce a jejích trampotách. Poetické, lehoučké a vkusné představení, o němž se v časopisu píše na jiném místě, jsme v porotě přijali jako doušek šumivého vína.

REVIZOR

„Pánové, musím vám oznámit, že k nám přijel revizor...“ — kolikrát jsme už všichni tuto vstupní repliku klasického Gogolova textu slyšeli, a přece nás vždy znovu okouzluje. Táborští ochotníci, kteří si Revizora vybrali pro ukončení mezikrajské přehlídky, připravili nám tři překvapení. Především tím, že odvedli zajímavé, rytmicky členěné představení, jež mělo svůj řád a výrazně charakterizované postavy, které rozeznaly právě ty spodní proudy tuposti, hlouposti i prázdnoty života, jimž se Gogol vysmívá. Za druhé tím, že vynechali druhé dějství, které buduje zázemí pro další děj a zejména pro Chlestakova. A za třetí tím, že hráli jako hosté mimo soutěž — přestože právě v letošních mezikrajských přehlídkách se objevovaly inscenace daleko méně vyrovnané a zajímavé.

MÍSTO ZÁVĚRU

Přehlídky v Jablonci nad Nisou i v Táboře se jednak zaměřily k výběru inscenací pro Hronov, jednak měly pracovní charakter, konečně pak se do jisté míry staly i záležitostmi mezinárodní. Tábořské přehlídky se totiž zúčastnili hosté ze Sovětského svazu — soubor z Orechova Zujeva, který přivezl hru Tamary Janové Dívka a duben. O její inscenaci bude podrobně psáno v příštích číslech. V Jablonci pak jsme uvítali pozorovatele z mnoha zemí Evropy.

Mezikrajským přehlídkám věnovalo pozornost i Rudé právo článkem 12. července, v němž se na závěr píše: „Amatérské divadlo znovu nabírá dech, dostává se do povědomí širších diváckých vrstev a stává se tak plným právem znovu nedílnou součástí dnešní socialistické divadelní kultury.“

JOSEF VAVŘIČKA

ŽLUTICKÉ DIVADELNÍ LÉTO 1972

Zkušenosti z přehlídek vesnických souborů v Žebráku a ve Vysokém nad Jizerou přinesly již dostatečný důkaz o tom, jak prospěšné a povzbuzující je pro vesnické ochotníky vyhlášení soutěže, která je nestaví na jedno soutěžní kolbiště s vyspělými soubory. Díky iniciativě Okresního kulturního střediska v Karlových Varech vyvrcholila letošní soutěž vesnických souborů v Západočeském kraji krajskou přehlídkou, uskutečněnou v pořadatelské spolupráci Krajského kulturního střediska v Plzni, Okresního kulturního střediska v Karlových Varech, Osvětové besedy ve Žluticích a dalších partnerů z řad vyhlásovatelů pod názvem „Žlutické divadelní léto“ ve Žluticích.

Přehlídky se zúčastnilo 5 amatérských divadelních souborů z okresů Klatovy, Cheb, Rokycany a Domažlice. Jako vítěz a současně nositel ceny MěstNV ve Žluticích vyšel z přehlídky divadelní soubor „Jindřich Mošna“ Závodního klubu Kovosvit Holoubkov, který uvedl hru Roberta Thomase **Past**. Členům tohoto souboru, Haně Adamcové a Jaroslavu Kantoříkovi, byla současně udělena cena za herecký výkon. Další herecké ceny byly uděleny Miroslavu Otcovi ze souboru OB v Poběžovicích za ztvárnění postavy Lenieho ve hře Johna Steinbecka **O myších a lidech** a mladičké Marii Gajdošové ze souboru OB ve Staré Vodě za roli Alenky v Jiráskově **Kolébce**. Cenu za režii si odnesl Josef Čermák, režisér holoubkovského souboru. Cenou diváka byl odměněn divadelní soubor Kulturního klubu OV ČSDR v Újezdě u Radnic za inscenaci Svobodových **Čekanek** v hudební úpravě Karla Makariuse.

J. Kantořík v kloboukové inscenaci Thomasovy **Pasti**. Foto Jiřinec

Od 9. do 11. června žily Žlutice divadlem. Bylo až k neuvěření, jak velké návštěvnické pozornosti se těšila všechna uvedená představení. Vesnické soubory, které měly po dlouhé době příležitost se setkat v krajském měřítku, byly spokojeny s organizací přehlídky, která díky vzorné péči městského národního výboru, osvětové besedy a patronů ze závodů a společenských organizací měla bohatý program a srdečnou atmosféru. K dobrému organizačnímu průběhu přispěly v neposlední řadě i roztomilé hostesky.

Žlutice, staroslavné husitské město pod vrchem Vladarem, budou v příštím roce slavit 1000 let svého trvání. Snaha o založení nových kulturních tradic v tomto stře-

disku karlovarského okresu směřuje k pokračování dobrých tradic tohoto města a svědčí i o cílevědomé kulturní politice odboru kultury ONV v Karlových Varech, který usiluje systémem střediskové kulturní práce o vyrovnávání úrovně kulturního života odlehlejších oblastí okresu.

Proti loňskému ročníku soutěže potvrdila přehlídka ve Žluticích, že pozornost, věnovaná vesnickým souborům, přináší své ovoce; jak zvýšený počet účastníků se souborů, tak i vzestup úrovně práce těch, kteří nejsou již v soutěži poprvé. Za možnost uspořádat krajské přehlídky tohoto typu patří dík i ÚV ČSDR, který věnoval část potřebných finančních prostředků. A to je také důležité. **ru**

OD PONDĚLÍ DO SOBOTY V KAROLINCE

V rázovité valašské obci sklářů, v Karolince na okrese Vsetín uskutečnili už čtrnáctý divadelní festival nejlepších souborů okresu. Karolinka byla vyparáděna vlajkami, reklamními pouťáči, plakáty a na každém kroku bylo vidět dobrou práci organizátorů.

V pondělí bylo již od devíti hodin v Divadle ZK Skláren živo. Zkoušel zde soubor Velké Karlovice MARYŠU bratří Mrštíků, kterou v průběhu zkoušek pronásledovala řada problémů. Osmocněl režisér, dnes již 78letý, tři týdny před premiérou utrpěl těžký úraz představitel Lízala, a aby představení mohlo být na přehlídce uvedeno, vypomohl v režii a vytvořil i postavu Lízala člen Divadla pracujících z Gottwaldova S. Vosmanský. Ani on neměl lehkou práci. Rozlehlost obce je příčinou, že ochotníci docházejí do zkoušek ze vzdálenosti 5—6 kilometrů, zkoušelo se v nevytopených místnostech atd. Ale nakonec se přece jen hrálo!

V úterý uvedl po dvouleté přestávce divadelní soubor KP Zubří komedii Jana Makariuse TŘI V BYTOVÉM JÁDRU v režii Jiřího Fуска a na scéně Zd. Továryše. Soubor ze Zubří byl vy-

provokován k tomu, aby nastudoval pro přehlídku v Karolince hru a obnovil činnost. Měl k tomu jen pět týdnů času. Jiří Fusek se představil poprvé jako režisér a představitel postavy Pecha a odvedl se svým souborem úsměvné představení, prokázal režisérské schopnosti, které jsou příslibem do budoucnosti.

Středa patřila dětem z Karolinky a okolí. Divadelní kroužek ZDŠ a OB z Mikulůvky sehrál dvě představení pohádky Jana Jílka O SLUNEČNÍKU, MĚSÍČNÍKU A VĚTRNÍKU v režii Ivo Trlice. Představení radostné, vtipné a hravé, na kterém se bavili malí stejně jako dospělí diváci i samotní malí herci.

Ve čtvrtek byla na pořadu detektivní hra Agathy Christie PAST NA MYŠI v provedení Stálé amatérské scény z Rožnova pod Radhoštěm. Na provedení bylo znát práci profesionálních pracovníků. (Režie Zd. Hradilák, scéna a kostýmy J. Vališ.) Konverzační lehkost, rytmus, dramatická, jevištní mluva, přesvědčivé výkony herců, působivá a funkční scéna, dobré masky a kostýmování, to vše přispělo k velmi dobré úrovni představení.

Pátek byl ve znamení velkého očekávání. Divadelní soubor KP Karolinka, vítěz několika přehlídek, uvedl komedii dánského dramatika Ludviga Holberga JEPPE Z VRŠKU. Již při otevření opony byla navozena radostná atmosféra působivou scénou a brzy zazněly první potlesky na otevřené scéně. Po celý večer jsme byli svědky působivého a účinného představení s přesvědčivými, až vynikajícími výkony (Jan Orság — Jeppe). Dobře se uvedli mladí amatéři, potleskem byli odměňováni představitelé i některých epizodních postav. Inscenace je radostným výsledkem ochotnické práce režiséra Jana Matyščáka.

V sobotu udělal tečku za XIV. festivalem v Karolince slovenský divadelní soubor Kulturního a společenského střediska z Turzovky, okres Čadca, který mimo soutěž sehrál satirickou reminiscenci Jána Chalúpy VŠETKO NAOPAK v režii Ivo Gajdičiara a na scéně Pavola Kavaloka. Setkání valašských a slovenských ochotníků patří ke kladům festivalu a o jejich prospěšnosti měli by uvažovat i organizátoři dalších festivalů. **CYRIL BLÁHA**

Kdyby seděl GOGOL s námi

Také mezi amatéry lze objevit nová a zajímavá pojetí, taková, o nichž se dá bez nadsázky říci, že jsou tvůrčí a přínosná. Právě takový čin se povedl dramatickému sdružení Tyl při Klubu pracujících v Čelákovicích. Inscenovali Gogolovu Ženitbu jako muzikál s původními texty a melodiemi. Čelákovickému publiku se při čtyřech vyprodaných představeních představili jako autoři hudby i textu Ing. Míla Kolací a Pavel Šíma, scénou navrhl zasloužilý umělec architekt Jan Karpáš. Zrodil se – jak to autoři uvedli v programu – původní čelákovický muzikál.

Byla by jistě chyba uplatňovat tu přísná hodnotící hlediska, platná pro profesionální divadelní autory a divadla. Už proto, že by se za několika kritickými poznámkami mohla snadno ztratit houževnatá, obětavá a ve svém celku úspěšná dobrovolná práce lidí, nadšeně tvořících nové hodnoty.

Čelákovický muzikál novou hodnotou bezesporu je, i když je ještě v melodických patrná ne zkušenost, kolísání mezi operetní a muzikálovou formou, i když je v textech nejistota a někdy trochu i chybí vkus. Mezi herci je řada nováčků a právě u nich je znát nedostatečný výcvik v kultuře hlasového projevu. Křehovitě a nelogicky vyznívá „happyendový“ závěr. Při přílišném respektování muzikálového principu tady inscenátoři nerespektovali autora, nedocílili souladu

mezi předlohou a adaptací. Diváků také znervózňují dlouhé přestávky, kdy přestávky nejsou vyplněny žádnou akcí, hudbou, zpěvem atp.

To se dá o představení říci. Je však třeba dodat, že na amatérské podmínky tu nečekaně dobře pracuje sbor a neméně dobře a přirozeně působí plynulá koordinace techniky, herců i hudby.

A ještě něco – to hlavní. Představení je strhující svou živostí, opravdovostí, nadšením. Není divu. Je to mladé představení, mladé svým pojetím i obsazením. Vždyť se tu Čelákovickým podařilo soustředit kolem této inscenace snad kolem třiceti mladých lidí. Starají se o techniku, hrají v orchestru, zpívají, jsou obsazeni do rolí, vykonávají pořadatelskou práci. Mají přitom podporu městského národního výboru. Svědčí to o pochopení funkcionářů národního výboru pro potřeby mladých lidí, o promyšlené realizaci zásad komunistické politiky práce s mládeží.

A tak si myslím, že kdyby s námi ve vyprodaném hledišti seděl Gogol, s radostí by zatleskal. Neboť tak jako jemu se dařilo psát současné hry kritizující měšťáctví, stvořili Čelákoviči zase představení pro současné publikum a se současnými lidmi. Neboť i po tolika letech od Gogolova úmrtí žijí měšťácké přežitky v nás. A to je další nesporná zásluha Čelákovických: velmi vhodnou a přístupnou formou přiblížili mladým lidem odkaz velkého ruského umělce.

D. R. J. PONDĚLÍČEK

XV. ROČNÍK KADAŇSKÉHO KULTURNÍHO KVĚTNA

Kadaň je průmyslové město chomutovského okresu, které se stále rozrůstá o další nové obyvatele – pracující dolů, elektrárny a průmyslových podniků. S růstem města vznikají různé problémy, mezi jiným i vytváření dobrých vztahů mezi obyvateli – dřívějšími i nově přistěhovanými. Tyto vážné problémy pomáhá řešit i vytváření dobrých podmínek k různorodé kulturní činnosti a k pořádání rozmanitých kulturních podniků. I když podmínky pro kulturní činnost nejsou zatím v Kadani nejlepší (nedostatek vhodných zařízení), je tu zřejmě dost kulturních pracovníků, kteří jsou schopni kulturní činnost rozvíjet a organizovat. Důkazem toho je i Kadaňský kulturní květen, který se konal letos již po patnácté.

5. května hostoval na festivalu soubor J. K. Tyl MěOb Žatec s hrou A. N. Ostrovského Nemá kocour pořád posvícení. Klasická hra z období ruského realistického dramatu si zachovala i dnes společenskou aktuálnost. Nelftostná analýza rozpadající se měšťácké společnosti tepe ony lidské vlastnosti, které přežívají i v nových společenských formách. Režie J. Gebouzkého vedla citlivě představitele ve vytváření pravdivých postav a spolu s dobrými hereckými výkony dokázala plně zaujmout diváky.

11. května pokračoval KKK představením komedie Max Ch. Feilera Nápoj lásky (adaptace Macchiavelliho Mandragory) v provedení divadelního souboru z Klášterce n. O. Představitelé jednotlivých postav společně s hrajícím režisérem M. Vachatou se snažili rozehrát tuto bujnou taškařici v poloze italské komedie dell'arte. Nepodařilo se jim to vždy a beze zbytku pro obtížnost zvoleného inscenačního záměru. Diváci však přesto byli spokojeni a s chutí tleskali

veselým příhodám o vtipně napáleném bařtipánovi.

18. května přijel na festival chabařovický „Tyl“ se starou anglickou hrou neznámého autora Jak vraždili Ardena. Zkušený soubor se pustil tentokrát do hry, ve které středověké morality přerůstají v pevný jevištní útvar předshake-spearovské komedie. Režisér Moravec znovu prokázal vysokou kulturu své práce. Rozehrál představení jako „divadlo na divadle“ se všemi dobovými divadelními postupy, včetně meziaktní hudby, provozované živými hudebníky jako součást představení a včetně střídme účelové scény, která se měnila za pomoci divákovy fantazie v příslušný exteriér nebo interiér podle potřeby hry. Chabařovický herecký kolektiv je vyrovnaný a má dostatek jevištních zkušeností, takže se na úspěšném představení podílí rovným dílem s režisérem.

Jako poslední vystoupil 25. května místní soubor KDP Kadaň, který uvedl detektivní hru R. Thomase Osm žen. Soubor uvažoval původně o jiném titulu, pro který však neměl momentálně obsazení, a tak se dámská část souboru obětavě pustila do této obtížné komedie pod vedením svého režiséra Fr. Bílka. Thomasova hra není jen detektivka, není to ani běžná konverzačka. Autor v ní prostřednictvím jednotlivých postav odhaluje vady lidských charakterů, skrývané pod hladkým povrchem společenského pokrytectví, a podrobuje kritice neupřímnost lidských vztahů, hraničící někdy až se zákony vlčí smečky. Je pravda, že se souboru nepodařilo umocnit detektivní příběh oním „svlékáním charakterů“. Odvedl však představení živé, bez prohrěšků proti divadelním zákonům.

KAREL ROUBÍK

Z PŘEHLÍDEK NA PŘEROVSKU

V přerovském okrese proběhly na jaře dvě přehlídky amatérských souborů, okresní soutěžní přehlídka v Dřevohosticích a XI. divadelní festival Pobečví v Drahotuších.

V **Dřevohosticích** soutěžil soubor OB Tovačov, který po desetileté přestávce uvedl Drdovy **HRÁTKY S ČERTEM** v režii M. Ženčákové a dokázal, že zájem z řad mládeže o ochotnické divadlo je. Tovačovští odvedli ukázněné a úsměvné představení, i když jim vše nevyšlo, jak si sami přáli. Z mladých na sebe zvláště upozornili představitelé Dišperandy, Martina Kabáta a Káči, ale pochvalu zaslouží i starší, protože podali mladým pomocnou ruku.

Soubor J. K. Tyla z Brodku uvedl operetu J. Beneše **NA TÝ LOUCE ZELENÝ** aneb Jak to v operetě bejvávalo, v úpravě Vl. Čapky. Představení chtělo vyznít jako parodie na operetu, ale to se zcela nepodařilo. — Posledním soutěžícím souborem byl domácí TJ Sokol Dřevohostice z Goldoniho **PANÍ HOSTINSKOU** (Mirandolina). Na velmi pěkné scéně (St. Horsák) jsme viděli řadu zdařilých výstupů, ale celému představení scházela větší komediálnost, prudký temporytmus a lehkost.

Mimo soutěž pak vystoupily dva kolektivy Kruhu vyspělých souborů Sm kraje, Hanácká scéna OB Kojetín s inscenací **ŽENY NA NISKAVUORI** a soubor TYL ZK Meopta Přerov s inscenací detektivní hry **VÝSLECH PO ITALSKU**. Oba soubory odvedly představení velmi dobré úrovně. Působivější a dramaticky silněji vyznělo představení Kojetínských.

V **Drahotuších** hrály tytéž soubory, jen soubor OB Tovačov vystřídal Bezručovo divadlo pracujících ZK ROH Sigma Olomouc-Hodolany s komedií V. K. Klicpery **DIVOTVORNÝ KLOBOUK** za spolupráce člena DOS Karla Nováka a navíc zde vystoupila Stálá amatérská scéna z Rožnova pod Radhoštěm s detektivní komedií Agathy Christie **PAST NA MYŠI** v režii člena SDO K. Hradiláka a domácí soubor TYL Drahotuše, který sebral po roční přestávce hru Hany a Josefa Lamkových **O VESELÉM HROBÁŘI** (režie K. Dlesk a M. Čech, scéna K. Žižka).

Olomoučtí si napsali do programu: „Klicperovu hru Divotvorný klobouk připravuje parta nadšenců, kteří chtějí dát lidem radost a dobrou zábavu.“ A to se jim podařilo. Svěží, vynalézavé, cílevědomé a nadšené představení bylo výsledkem poctivé práce olomoucké party nadšenců.

Stálá amatérská scéna z Rožnova rovněž s úspěchem zvládla náročný úkol. Režisér využil všech schopností zku-

Stálá scéna z Rožnova pod Radhoštěm uvádí detektivku A. Christie **Past na myši**

šených herců, dosáhl žánrové čistoty (totéž platí o scénografické práci), konverzační lehkosti i dramatičnosti, takže udržel diváka po celou dobu představení v napětí.

Domácí soubor TYL uvedl pohádku O veselém hrobaři. Byla to první režie jmenovaných režisérů i výtvarná práce výtvarníka. Ve snaživém představení jsme viděli některé pěkné výkony (Kroupa, hrobař), některé scény však nebyly režijně zvládnuty, přílišná nadsázka poškodila hezký výkon Kroupové, nepřesvědčivá byla scéna uložení kmotřičky do hrobu aj. V těžké konkurenci však drahotušský Tyl čestně obstál a nejdůležitější je, že krize, jak se alespoň tvrdí, je konečně v souboru zažehnána.

C. BLÁHA

● Okresní rada ZUČ a OKS pod záštitou OV ČSDR uspořádaly V. okresní přehlídku vesnických divadelních souborů. Její první část proběhla v Lidečku ve spolupráci s místní OB a JZD. Vystoupil soubor OB Pozděchov, který uvedl Martinkovo drama **Kamenný řád** v režii A. Sláčka, a soubor ČČK Lačnov veseloohru Gregora Tajovského **Ženský zákon** v režii M. Trchalíkové. Druhá část přehlídky se konala v další valašské obci Vidči, kde diváci zhlédli Tylovu **Paní Marjánku**, matku pluku v provedení OB Valašská Bystřice (režie J. Stodůlka) a komedii J. Holberga **Jeppe** z Vršku. Tato klasická komedie v provedení souboru ZK Sklářny Karolinka (režie J. Matyščík) získala většinu cen přehlídky.

● V Chabařovicích se v červnu již po třinácté uskutečnil známý divadelní festival s velmi pestrým programem: Osm žen (Kadaň), Nebe na zemi (KASS Dě-

čín), Černý miláček (Radnice), Princezna se zlatou hvězdou na čele (Dětské studio Chabařovice), Vassa Železnovová (SETUZA Ústí n. L.), Jak vraždili Ardena (Tyl Chabařovice). K jeho výsledkům se ještě vrátíme.

● V Nezamyslicích na okrese Prostějov byl ustaven okresní výbor SČDO jako první v Jihomoravském kraji. Průměrný věk členů výboru je 25 let.

● Ve dnech 8.–15. června se uskutečnil XII. ročník Celoslovenské přehlídky ve Spišské Nové Vsi s tímto programem: J. Barč-Ivan, Matka (Divadielko na kôľajach Sp. Nová Ves) – J. Solovič, Zobračky dobrodružstvo (DK ROH Prievidza) – J. Steinbeck, O myšiach a ľuďoch (ZK Chem. záv. J. Dimitrova Bratislava) – B. Brecht, Žebrácka opera (Vysokoškolská pri Stálej scéne Trnava) – A. N. Ostrovskij, Pozdná láska (OB Trnava-Kopánka) – O. Zahradník, Sóló

pre bicie hodiny (Hviezdoslav pri St. scéne v Spišskej Novej Vsi) – J. N. Nestroy, Povraz s jedným koncom (Tesla Liptovský Hrádok). Také na této přehlídce vybírala porota soubory pro 42. Jiráskův Hronov.

● Program 42. Jiráskova Hronova byl po konzultacích sestaven takto: Jirásek, Lucerna (DK ROH Hradec Králové) – Gorkij, Vassa Železnovová (Malé divadlo Ústí nad Labem) – Zahradník, Sóló pre bicie hodiny (Sp. Nová Ves) – Klicpera, Každý něco pro vlast (D 111 Č. Budějovice) – Barč-Ivan, Dvaja (ZK CHZJD Bratislava) – Zeyer, Stará historie (ZK Škoda Plzeň) – Čapek, Matka (Pal-Magnetron Kroměříž) – Barč-Ivan, Matka (druhý spišský soubor). Program doplní vystoupení maďarského souboru.

● V září se uskuteční v Žebráku ve Středočeském kraji festival souborů s nejméně stoletou tradicí činnosti.

O. Scheinpflugová, *Diamantové srdce*. Uvádí TJ Sokol Klobouky

V KLOBOUKÁCH POČTRNÁCTÉ

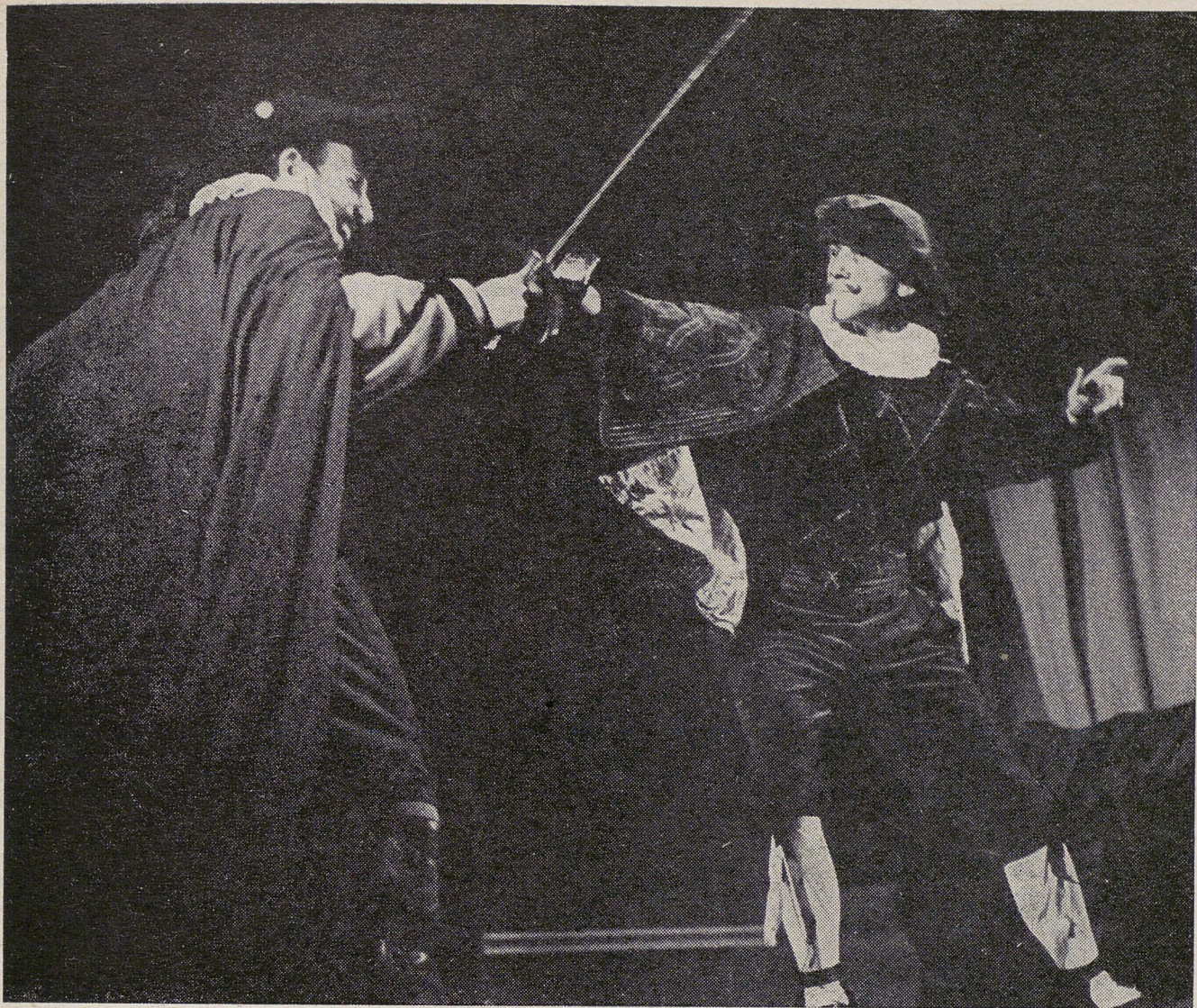
V Kloboukách u Brna na okrese Břeclav se po roce opět sešli přátelé ochotnického divadla na XIV. okresní divadelní přehlídce. Uspořádalo ji Okresní kulturní středisko v Břeclavi ve spolupráci s MěNV Klobouky. Pořadatelé připravili divákům celkem 7 představení, v nichž se představily tyto divadelní soubory: ZDS Boleradice s pohádkou J. Hanzálkové *O princezně, která si neuměla hrát*, TJ Sokol Morkůvky se secensí crazy-komedii J. A. Horsy *Nebezpečná přítelkyně*, Divadelní studio MěOB z Mikulova uvedlo veselohru italského autora A. de Benedettiho *Ustláno na růžích* a domácí soubor TJ Sokol se pod vedením nové režisérky představil s hrou O. Scheinpflugové *Diamantové srdce*. Divadelní kroužek ZDS Klobouky přispěl do přehlídkového programu pohádkovou hrou S. Tvarůžka *Lotras Buriburda*. Hostem okresního festivalu byl v tomto roce ochotnický divadelní soubor ze Starého Hrozenkova (okres Uherské Hradiště), vítěz krajské přehlídky vesnických souborů Jm. kraje v r. 1971. Uvedl úspěšnou inscenaci hry J. Hollého *Kubo*.

Díky místním pořadatelům se zde soubory cítily opět jako doma. Některé sem jezdí častěji a zvykly si už na vítání souborů před místním národním výborem, na drobné upomínkové dárečky, které pro ně každý rok připravují žáci místní ZDS, na kytice květin ze zahrádek. V letošním roce se objevily některé novinky. Každému hostujícímu souboru byla věnována jedna vitrina, která obsahovala dokumentaci z jeho činnosti, všichni členové souborů dostali

při uvítání upomínkové plakety a milým překvapením byly i slavnostní fanfáry, zahajující každé představení, dále anketa diváka apod. Všichni také se zájmem sledovali pravidelně vydávaná „kukátka“, v nichž porota zveřejňovala hodnocení jednotlivých inscenací.

Soubory ukázaly obecnost i porotě zajímavá a pěkná představení, jejichž velkým kladem bylo především to, že představily chvalně známému klobouckému divadelnímu publiku řadu nových mladých tváří. Přehlídka byla dobře připravena a probíhala bez organizačních závad jistě hlavně díky novému předsedovi místního přehlídkového štábu, Ed. Sýkorovi. Jeho práce byla v závěrečném večeru po zásluze oceněna čestným uznáním. Porota dále udělila čestná uznání a knihy těmto soudruhům a soudružkám: Miladě Horákové a Aleně Chalupové z Boleradic za režii a práci s dětským hercem při přípravě pohádky *O princezně, která si neuměla hrát*, dále Bohuslavu Chalupovi za práci se světlem a zvukem a Janě Horákové za dětský herecký projev v téže inscenaci. Do Morkůvek si odvezli uznání za dobré herecké výkony Marie Dobešová a Ludvík Šefčík. Učiteli ZDS Klobouky Josefu Pleškovi bylo předáno čestné uznání za práci s dětským kolektivem. V domácím souboru dospělých porota ocenila zejména režii Marie Sýkorové a dále herecký výkon Marie Volkové a Inky Černíkové. Vedoucí všech zúčastněných souborů převzali kromě toho od OKS Břeclav a MěNV Klobouky čestná uznání za účast.

M. ONDŘÁŠKOVÁ

VICTOR HUGO V AMATÉRSKÉ INSCENACI

Koncem května uvedl soubor STUDIO 9 (OKD Praha Vysočany) klasické drama Victora Huga „Ruy Blas“. Režisér Ivan Jandl spolu s dramaturgií souboru chtěl publiku inscenací této hry především přiblížit poezii a krásu romantických děl a současně také aktualizovat některé Hugovy myšlenky o konfliktu člověka a strnulé hierarchie hodnot ve společnosti, v níž existuje. Bohužel však tato symbióza tendencí nevyzněla přesně podle představ. Volba překladu Václava Durycha sice v sobě zahrnovala poetické a estetické prvky, ale svou rozvlácností a těžší srozumitelností byla zcela na úkor myšlenkové stránky díla. Délka samotného dramatu do značné míry unavila pozornost diváků. Zvláště konec třetího a celé čtvrté dějství bylo poznamenáno spěchem a nervozitou. Ačkoliv šermířské scény byly nacvičovány Milanem Pickem, působily právě ve čtvrtém dějství spíše komicky než jako jeden z uzlových momentů tragédie.

Náročnost inscenace se podařilo dostatečně zvládnout v celém rozsahu představiteli hlavní role Pavlu Mrkvičkovi a Ivanu Jandlovi (Don Sallust de Bazan). Ohlas u publika si vysloužil i Josef Moravec (majordomus Don Goritan), který svou vděčnou charakterovou roli zahrál se svěžím elánem. Představitelka španělské královny Vendulka Beránková působila místy víc křečovitě než dramaticky přesvědčivě. Při hodnocení však nelze zapomenout na velmi dobrou hudbu Zdeňka Uhlíře, která byla při představení živě interpretována, a pěknou dekoraci výtvarníka Ladislava Mouchy.

Skutečnost, že drama je po všech stránkách velmi náročné, některé nedostatky omlouvá. Potlesk vyprodaného divadla byl tedy zaslouženou odměnou za vynaložené úsilí celého souboru, které nepochybně stojí za časopiseckou dokumentaci.

Po několikaleté přestávce uspořádaly Dům kultury a Okresní kulturní středisko Benešov spolu s OV SČDO přehlídku divadelních souborů ve Vlašimi. Soubor z Týnce nad Sázavou sehrál komedii O. Daňka Šňatková podvodnice. Snažil se pobavit diváky, což se mu celkem podařilo, i když by hra potřebovala podstatné úpravy a škrty. Druhým souborem přehlídky byl SZK Bystřice u Benešova, kterému se podařilo citlivým

přístupem k textu Šrámkova Měsíce nad řekou vykouzlit na jevišti i v hledišti opravdu šrámkovskou atmosféru. Svou inscenaci vzpomněl právě 50. výročí od premiéry Měsíce a dvaceti let, které uplynuly od smrti milovaného autora. Hostem přehlídky byl soubor Skláren Kavalier ze Sázavy se známou inscenací Bukovčanovy hry Dřív než kohout zazpívá. Vlašimští diváci po všechny tři večery naplnili hlediště a nešetřili po-

tleskem. Po každém představení se konala beseda souboru s patronem, pořadatelem, porotou a hosty. Tyto večery byly vzorně připraveny. V rámci přehlídky se konal také seminář pro ochotnické režiséry, který proběhl k spokojenosti všech účastníků. Stálo by za úvahu, zda se Vlašim nemá v budoucnu stát dějištěm krajské přehlídky, která tu v minulosti měla v několika ročnících zdarilý průběh.

L. LHOTA

průhledy

Slovenský dramatik v Praze

Přijel do Prahy na poslední chvíli, nestačili mu ani zjistit nocleh, pak bylo po premiéře, seděli jsme u malého stolu ve foyeru Divadla E. F. Buriana, spolu s J. Mixou a J. Kákošem, ředitelem bratislavského SND. A pak bylo něco po půlnoci, za čtyři hodiny měl Ján Solovič letět do Bratislavy o odtud rovnou do Budmeric, kde byla druhý den oslava narozenin slovenského básníka J. Poničana. Mladý Solovič (nar. 1934 ve Zvolenu) měl tuto slavnost s mezinárodní spisovatelskou účastí zahajovat, je totiž tajemníkem slovenského Svazu spisovatelů. Donedávna byl ještě uměleckým šéfem bratislavského rozhlasu, ale sotva by na všechno při svých nesčetných funkcích a ještě početnějších autorských plánech stačil... Bylo tedy něco po půlnoci, když jsme vycházeli z Burianova divadla do neutuchávajícího deště, v beznaději sehnat taxíka. Byl veselý a srdečný, kamarádský jako kdysi, když ještě coby posluchač VŠMU debutoval v tehdejší Dědinském divadle hrou Posledná hrmavica. Pomalu tomu bude dvacet let... Ted byla noc, přišlo a on měl svou pražskou premiéru. Poprvé uvedli jeho hru v Praze. Nejsem autor, ale považuji to v životě kteréhokoli autora za nikoli nepodstatný fakt.

★

Ján Solovič patří ke střední generaci, spíše tedy k její mladší části. Je tvůrce vytrvalý, nápaditý a vědomě rozvíjí své schopnosti. Začínal hrami, které se v mnohém velmi podobají tomu, co píše Solovič dnes — i když na mnohem vyšší úrovni. Mám na mysli určitou společenskou angažovanost (i když se tehdy tomu tak neříkalo!), jasné sociální zaměření postav, vřelý smysl pro živý životní detail, smysl pro vtip a humor. Píše hry rozhlasové i televizní (velmi známá je Půlnoc bude za pět minut), ale myslím, že jeho doménou je jeviště. Svou vůbec první hru napsal sice pro rozhlas (Toruňský génius, 1953), ale divadlo hraje v jeho životě přece jen rozhodující roli. Nejen proto, že absolvoval dramaturgii na „Štúrovej č. 7“, čili na VŠMU, ale i kvůli tomu, že všechno, čemu se Solovič naučil, pochází ze znalostí divadla, jeho praxe.

Je typickým příkladem autora, který rostl od hry ke hře. Měl to štěstí, že své hry mohl vidět na jevištích řady slovenských divadel a tak se sám poučil, co je v nich dobré a co je nutné přístě zlepšit. Jeho tvorba vrcholně potvrzuje, že autorům je nutné věřit a dávat jim prostor dříve, než jsou úspěšní. Protože úspěšným se nikdo hned nenarodil. Mít příležitost, to je důležité. Nemohu říct, že Solovič ji vždycky měl — na jeviště SND se dostal teprve nedávno! — ale uměl si ji vynutit tím, co a jak psal. A to na něm vždycky bylo a je sympatické i dnes, kdy patří ke špičce slovenské dramatiky a je hrán nejen na Slovensku, ale i v českých divadlech (Hradec Králové, Olomouc) a v zahraničí. Jsem dokonce přesvědčen, že divadla se vrátí

i k některým jeho starším hrám, neboť tak tomu již bývá, že se více zamýšlíme nad dílem tvůrce, teprve když nám ho jiní objevili (myslím si, že např. Strašně ošemetná situace by se mohla objevit na jevišti, ačkoli diváci znají její televizní proměnu!).

Pražská premiéra — přeložil K. Vondrášek — je dílem Divadla E. F. Buriana, které se snaží o živý, současně citěný divadelní styl, blízký zejména mladému publiku. Neudivuje tedy, že právě toto divadlo přivedlo do Prahy Jána Soloviče. Jeho Žebrácké dobrodružství je totiž hra současná nejen podle vnějšího kabátu, ale opravdu celým svým duchem a orientací. Navíc je to tragikomédie, tedy žádná zdoluhavá psychodráma, nýbrž britká komedie s vážným koncem, který má být etickým mementem lehkověrné povahy dvou hlavních postav hry. Jde o příběh dvou holičů, kteří pro vidinu peněz málem zabijí člověka. A nejsou nakonec ve hře sami, kdo tak velice touží po penězích a dobrém životě bez větší námahy. V tom se etika postav velmi podobá touhám nejednoho vychytralého občánka. Solovič nementoruje, naopak, dělá vše pro to, aby křehký příběh rozvedl, zezabavnil a fantazijně obohatil — a teprve v závěru udeří, ale i to dělá velmi decentně, nevyzývavě a v rámci žánru hry, který si stanovil.

Zvlášť bych rád podtrhl, jak se tento talentovaný tvůrce vyvíjí stále víc od „vážného“ dramatu k „nevážné“ komedii. Jinými slovy, jak postupem vývoje přichází na to, že komedie je kongeniální žánr dramatu. Tento posun autorova vidění, volající po hlubší analýze, jistě zaujme i dramaturgy.

Představení Burianova divadla režíroval Evžen Sokolovský. Mnohde dopověděl pointu, jinde navodil nově situaci. Je to profesionální režie, opírající se především o hereckou techniku, vtip a humor. Ludka Kopřivy a Ladislava Křiváčka. Oba jsou znamenití, i když tleskám víc životnějšímu Kopřivovi, který s větší hereckou sugestivitou rozehrává svého holiče Gejzu Nehodu. V dalších postavách se tu setkáváme s dobrými výkony Boženy Böhmové, Ferdinanda Krůty, Oldřicha Janovského, Evy Jírouškové, Jiřího Holého (žebřák Ignác) a Consuely Morávkové. Všichni přispívají k dobrému vyznění inscenace, která bude určitě patřit k velmi navštěvovaným. Svědčí o náročné a odpovědném přístupu tvůrců k novému autorovi, je to vztah kritický, přitom laskavý a partnerský. Takový, jaký dnes potřebuje autor ke zrodu jevištního díla. V době, kdy má česká drama spíše absence, je Sokolovského režisérský přístup k Solovičově Žebráckému dobrodružství nanejvýš sympatický.

Ales Fuchs

MARTÍNEK 23

Byrokratický svět má své zákonitosti, potřeby a konvenční závislosti, potřebuje „případy“ nejen k demonstrování vlastní převahy, ale především k získání potřebných prostředků. Pavučina je nastražena a podřízen jen lákaví ubohé mušky, kterým všemocné síly vysávají poslední kapky krve. Nadhaněči hrají však roli pouhých statistiků, jak již naznačují příjmení (Šilo, Herc, Serc, Šmerc, Omega) — a již v tomto podání zázemí společenského konfliktu se A. V. Suchovo-Kobylin odpoutal od dobové konvence. V existenčním zápasu ubohých přísluhovatelů nehledal těžiště konfliktu, ale pokusil se obnažit opravdovou záklisní hru, složitý zápas draveckých sil, nelidských bytostí. Tak mu vyvstal byrokratický aparát jako organizátor všemožných intrik, směřujících k vlastnímu obohacení, aby současně přestal působit dojmem jednotlivé instituce. Vzájemná závislost představených, sil a podřízených odhalila mechanické závislosti, umožněné nejen tolerantností nejvyšších kruhů, ale vlastními principy i zájmy absolutistické monarchie. Možnosti a naděje prostého občana jsou dány základním rozvrstvením sil, „micotnosti čili soukromé osoby“ jsou odsouzeny k pasivní existenci, mohou pouze sloužit za předmět uměle vytvářených sporů a soudních řízení, aby přinášely vyšším kategoriím úředního světa materiální zisk. Scéna setkání netečného knížete se zoufalým Muromským přerůstá v alegorický výjev. Úřední síly dovedly vpustit Muromského ve chvíli, kdy kníže trpí tradičními potížemi jako každé ráno, dosavadní trampoty již natolik zmátly zuboženého statkáře, že není schopen pochopit situaci a rozumněji jednat. Na jedné straně stojí kníže, pomohý do vlastních žaludečních útrap a prožívající je jako světodějnou událost, a proti němu zmatený Muromskij, uštváný a okradený. Každý z nich vede vlastní ávahu, repliky probíhají paralelně a nemůže zde dojít k hlubšímu kontaktu; postavy jsou pohlceny vlastními zájmy, ztrácejí možnost porozumět si navzájem. V ojedinělých momentech konvenční shody zabrání kontaktu úřední stereotyp, návyky byrokratického světa, meschopného odhalit za návštěvníkovou prosbou širší lidské zájmy.

Tragický osud Muromského nabývá v takovýchto souvislostech platnost široce zobecněného příoměru, neuzavřeného v hranicích psychologické motivace. Ubohého a naivního starce, který chtěl obhájit čest vlastní dcery, doslova uštvaly úřednické síly, zbavily jej majetku a fyzicky zdeptaly.

Nemilosrdný zápas o peníze není však ještě dobrojován, potřebuje své logické dovršení, které nastoupí v závěrečné části „Dramatické trilogie“, ve „Smrti Tarelkinové“ (1869). Starý pa-

triarchální svět venkovského statkářstva ustoupil a v popředí zůstaly dravé síly, žraloci sami mezi sebou. A. V. Suchovo-Kobylin „namáčí pero do žluči a zloby“, vyrovnává si osobní účty s nenáviděným světem, který si dovořil jej skrýpnout a vydrat analogicky jako Muromského v „Procesu“.

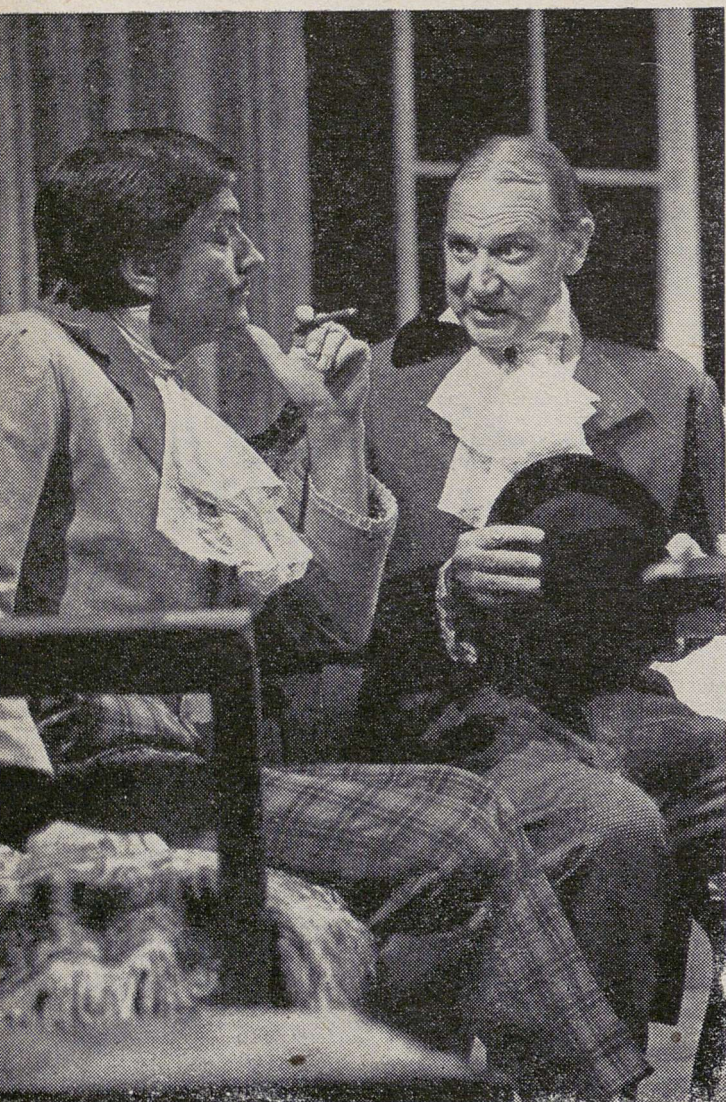
Prokleté peníze rodí další utrpení, honba za majetkem dále deformuje pokřivené páteře, snaha dosáhnout jistého postavení má logické důsledky. Inspirátor intriky Tarelkin, okradený v druhé části Varravinem, pouští se do riskantní hry, aby se dostal k penězům, snaží se zbavit dlužníků, předstírá smrt, ale stane se nakonec obětí policejního aparátu. Zmučený, okradený prchá z Moskvy, aby v závěrečném monologu nabídl své služby jako správce, ředitel továrny, závodní inženýr, který se neleká jakéhokoli zločinu. Monolog zvířecího „vlkodlaka“ dovršuje proměnu tématu, které od poklidné konverzační komedie dospělo k nenávislné sociální grotesce. Konvenční tematická linie milostných námluv falešného hráče Krečinského přerostla v obudný příběh lidské nenávisti, podnícené horečnatou touhou po majetkových hodnotách, jimž buržoazní éra podřídila veškeré úsilí. Patriarchální statkářská Rus padla za obětí těmto vlkodlakům v lidské kůži, stala se jejich kořistí a rozpadla se v bolestných mukách rozdrápana na stále menší a menší části. Milostný románek ušlechtilé Lidočky, nesmělého nápadníka Nělkina i dobrodružné intriky Krečinského vyhlízejí v takovýchto souvislostech jako naivní idylka. Na jejich místo nastoupil neúprosný svět násilí a kořistných plánů, svět, pro něhož neexistují ušlechtilé snahy, kde pojem cti, společenského závazku a národní příslušnosti ztratil konkrétní obsah a význam. Nastoupila krutá doba vzájemného požírání se, epocha, řídící se jediným zákonem: zisku a fyzického útlatku, bezmezného vykořisťování.

Bez ohledu, nakolik A. V. Suchovo-Kobylin zůstal poplatný jisté idealizaci statkářského světa, poměrně přesně odhadl zákonitosti dalšího vývoje, i když hnacím popudem tu posloužily osobní zkušenosti, poznatky z rodinného soudního procesu v letech 1854—1857. Tím lze také vysvětlit značné rozdíly v podání a odlišnou žánrovou orientaci jednotlivých částí trilogie, kde motivická spojitost je druhotné povahy. Z těchto důvodů je možné inscenovat jednotlivé části, stěží je však realizovatelná montáž do rozsahu jediného představení. Brání tomu nikoliv různorodost postav a motivů, ale odlišnost žánrová (konverzační komedie — satirická komedie s výraznými rysy psychologického dramatu — sociálně laděná groteska s rysy buffonády).

Půvab „Dramatické trilogie“ umocňuje autorova programová závislost na osvědčených principech divadelního představení, odvozených nejen z Gogolova díla, ale také z technicky vyspělé

Chlestakov (F. Hnojna) a Skvoznik (V. Buriánek) z tábořské inscenace Revizora

Stolovy snímky z tábořské inscenace Gogolova Revizora

francouzské salonní komedie. V duchu osvícenské komedie využil zde oblibených alegorických, obrazných příjmení, četných satiricky zabarvených alogismů, nevyhýbal se ani efektním dramatickým situacím, odvozeným z dobového vaudevillu, dvojsmyslnému pohrávání se slovními hříčkami, ale nejvíce se spolehl na účinnou dramatickou hyperbolu, lakonické zhuštění psychologických kvalit postavy jako individualizovaného typu. Tak mohl oslabit jisté nevýhody kontrastního rozhranění konfliktu ve dvou částech trilogie, kde příliš násilně vyhledával mravoučný protipól, schopný sice ušlechtilého gesta, ale zcela bezbranný v zápase se silami koncentrovaného, aktivního zla. Výtečná znalost divadelní praxe umožnila A. V. Suchovo-Kobylinovi využívat i možnosti herecké improvizace, jak naznačují takřka pantomimické výjevy v „Procesu“ a „Smrti Tarelkinové“. Společenské zaměření „Dramatické trilogie“, narůstající patos hněvného odporu a negace charakteristických stránek carismu pochopitelně nenadchly dobovou cenzuru. Dílo se dočkalo vydání až v roce 1869 pod názvem „Obrazy z minulosti“, s výjimkou „Svatby Krečinského“ proniklo velmi obtížně na scénu. „Proces“ se dočkal premiéry v Alexandrinském divadle až v roce 1882 (pod názvem „Minulé doby“) a „Smrt Tarelkinova“ čekala na uvedení do roku 1900 (pod názvem „Veselé Raspljujevovy dny“). A tak si v den sedmdesátých pátých narozenin autor právem požaloval, že se za „dlouhý běh života nedočkal ani jediného“, aby totiž spatřil své tři hry na scéně!

Nevyčítejme autorovi „Dramatické trilogie“ ohraničenost přístupu, nepřítomnost perspektivy, vtělené do světlych postav, jež by vytýčily triumfující zlo. Hledejme jeho přínos v hněvném

odsudku, v odhalení všeho špatného, co nebylo možné pozměnit bez radikální proměny hospodářského a sociálního uspořádání společnosti.

FAKTOGRAFIE:

Alexandr Vasiljevič Suchovo-Kobylin (17. 9. 1817—11. 3. 1903), syn rodového šlechtice, bohatého dělostřeleckého plukovníka, vyrůstal v kulturním ovzduší statkářského sídla. Patřil k mladším současníkům A. S. Puškina, tvořil v době vrcholných úspěchů N. V. Gogola, I. S. Turgeněva, F. M. Dostojevského, A. N. Ostrovského i L. N. Tolstého. Obdivuhodná křivka jeho životní linie se započíná v době po Napoleonově vpádu, ve vypálené Moskvě těhotné děkabristickými myšlenkami, aby se uzavřela na prahu první ruské revoluce. Většinu života věnoval filosofickým studiím, původně posluchač moskevské, heidelberské, římské a pařížské university, v jádru idealistický teoretik, inspirovaný Hegelovým dílem, dostal se do nečekaných životních okolností. Aristokrat, obdivovaný v nejlepších moskevských salónech, zapletl se nečekaně do soudní aféry, když jedna z jeho milenek, francouzská vychovatelka Simon-Demacheová, byla nalezena zavražděná. V přepychovém domě A. V. Suchovo-Kobyliny se našly krvavé skvrny, někteří ze služebníků doznali při mučivých výsleších fakta o neshodách, kdy se prý A. V. Suchovo-Kobylin snažil zbavit Simon-Demacheové... Tak se začal dlouho trvající soudní proces, kdy byl budoucí autor „Dramatické trilogie“ několikrát zatčen, vyslýchán atd. Dvorní soud (1850) osvobodil jej a zbavil jakéhokoliv podezření, současně však určil přísný trest pro nevolnické služebnictvo (veřejné potrestání bitím pruty, ocejchování, káznice v rozmezí 15—20 let atd.). V průběhu soudního přelíčení se však objevila značně rozdílná hlediska, takže proces byl opětovně revidován, později nařízena další revize (1854) a A. V. Suchovo-Kobylin se znovu dostal do vězení, sice po půl roce byl na nátlak vlivné rodiny propuštěn, ale soudní řízení pokračovalo. Ministr spravedlnosti Panin se vložil do jeho průběhu na přímý pokyn carevny, přesto soudní řízení se protáhlo ještě takřka půl druhého roku (1857), aby nakonec Státní rada autora „Svatby Krečinského“, tehdy již úspěšně uvedeného v Malém (1855) a Alexandrinském divadle (1856), zbavila podezření a osvobodila jej v plném rozsahu. Uložila mu pouze „církevní pokání“ za milostný nemanželský styk; soudní revize šla tak daleko, že osvobodila také nevolníky.

A. V. Suchovo-Kobylin se tak setkal s nesmírně rozsáhlým úředním aparátem, kde vládly osobité zákony a nebylo se možné dovolat spravedlnosti. Ponechme stranou otázku, zda byl vskutku vinen, která je nadále předmětem mnoha hypotetických tvrzení a dohadů. Jisté je, že měl bezprostředně možnost ucítit na vlastním těle nelidský tlak byrokratického soudního aparátu.

Rodový aristokrat, teoretizující filosof, absolvent několika universit, intelektuál a lev salónů, uznávaný většinou moskevské přední společnosti, zmizel náhle v propadlísti cynických nástrah. Šlechtic, zneužívající veškerých výhod nevolnického zřízení, dostal se do spárů policejního aparátu. Zdá se, že štván výčitkami svědomí a především nesmírně pobouřen celkovým jednáním, pustil se do dalších částí trilogie a v „Procesu“ vyjádřil představy o prohnitosti soudobého společenského zřízení. Zobecnil zde životní zkušenosti a vtělil je do fantasmagorické nadsázky, ztělesňující obldnou zřítlost, svědčí a úplatnost celého úředního světa. Není tajemstvím, že za existující předlohu postavy Tarelkina posloužil Kastor Nikiforovič Lebedev, vrchní soudní prokurátor, podobně jako prototypem knížete nebyl nikdo jiný než ministr spravedlnosti V. N. Panin! Podrobná analýza textu, srovnání se soudními protokoly a dobovými memoáry ukázala by zjevnou autobiografičnost dějového příběhu. Rozhodující je však skutečnost, že autorovo rozlíčení posunulo děj do jiné polohy a akcentovalo společenské závislosti, přestalo jej chápat jako ojedinelý výstřelek, ale vlastní zážitky z let 1850—1857 posílily přesvědčení, že šlo o nutnou zákonitost. Individuální pohnutky tak přerostly v širší pozatek a vyústily do hněvné obžaloby sociálních poměrů, aniž by pochopitelně negovaly patriarchální závislosti, samozřejmě pro statkářskou aristokracii. V ideovém vývoji A. V. Suchovo-Kobyliny nepřinesly však jen zásadní změny v zaměření druhé a třetí části trilogie, ale posílily autorův zájem o modernizaci statkářského podnikání, studium revoluční filosofie, včetně díla K. Marxe. I když pochopitelně myšlenková sféra zájmů proletariátu nebyla pro A. V. Suchovo-Kobylinu dostupná a přijatelná. Dospěl však k důležitému poznatku, že novodobá úřednická aristokracie rozmělní veškeré hodnoty, odhodí jakékoliv mravní zábrany a promění zemi v jedinou říši utlpení, bezmezného útisku a vykořisťování (Tarelkinův monolog v poslední části trilogie). Obnažil tak před divákem v mnohém až patologické sklonky nelidských bytostí, aniž by se jim chtěl jen vysmát. Nepředpokládal v duchu Gogolových představ emocionální obrodu těchto kruhů, chtěl je deprimovat, deptat a ničit. V tomto směru vytvořil vrcholné satirické scény s široce motivovaným společenským zázemím.

tip pro vás

tip pro vás

Tentokrát jsou naším tipem pro vás původní české a slovenské novinky, které DILIA v poslední době rozmnožila. Jednou z nich je **Košilka**, jejímž autorem je Otto Zelenka. V Městských divadlech pražských ji hrají pod názvem **Babička hodně četla**. Je to obsahově nenáročná situační komedie, jejíž děj neobyčejně zamotá nález kojenecké košilky v početné i generačně rozvětvené domácnosti. O její inscenaci se může pokusit i méně zkušený soubor, i když s kvalitními herci a s režisérem, který má fantazii, bude mít Zelenkova hra o to větší úspěch (5 mužů, 4 ženy – dekorace: obytná hala).

Na redakční stůl DILIA přichází zřídka komedie, jejíž námět čerpá ze života dnešní vesnice. A přitom víme, že mnoho venkovských ochotníků takové hry hledá. Proto upozorňujeme na hru Jiřího Korbela **Sousedí**, kterou zařadilo do svého dramaturgického programu příbramské divadlo. Je to vtipná komedie, v níž se sváří dvě sousedské rodiny.

Dříve žily spokojeně, ale vzrůstající nároky a potřeba auta, tu zase přístavku, tu melouchů, tu studně, ledničky, pračky apod. se stává zdrojem závisti, chamtivosti a sporů. Tak jako kdysi Kapulety a Monteky smířila tragická láska jejich dětí, tak i tady zasahují potomci a hlavně ten, který je jimi očekáván. Tato dietlovsky laděná komedie má několik hezkých hereckých příležitostí, navíc nechce jenom a jenom bavit, přechází často v satirický tón, jímž šlehá do maloměstských zvyků, jimiž samozřejmě neopývá jenom dnešní vesnice (4 muži, 3 ženy – dekorace: zahrada mezi dvěma usedlostmi).

Známý slovenský autor Ivan Bukovčan, jehož drama *Než kohout zazpívá* je známo i z nejednoho amatérského jeviště, napsal tragikomedii z rodu filmových science-fiction, nazvanou **Očitý svědek** čili **Téměř božský omyl**. Námět k ní čerpal z oblasti divů lékařské vědy, jimiž jsou transplantace orgánů. Ve fantastickém příběhu, který Bukovčan ve své

hře rozvíjí, jsou pod rukama lékařů stvořeni dva lidé z jednoho. Nedopatřením se však stane, že ačkoliv vše původní i to transplantované je na správném místě, má jeden hrdina svědomí za dva a druhému prostě vůbec chybí. Z toho samozřejmě vyplývají četné zápletky (9 mužů, 2 ženy – dekorace: náznaková).

Ve spolupráci s Ústavem pro kulturně výchovnou činnost (útvarem ZUC) vychází další text pro dětský soubor. Je jím Mlejnkova **Cesta kolem světa za 77 dní**, hra, která měla v podání souboru z Vysokého Mýta opravdový úspěch. Dalším ze svazků edice her pro děti a mládež, které DILIA vydává, je rovněž Mlejnkova **Zlatá brána**. Kvalita textů i náměty Josefa Mlejnkova jsou dostatečně známy všem, kteří s dětmi v souborech pracují. O tom svědčí neustálý zájem o jeho práce. I tyto svazky vycházejí z potřeb a znalosti specifiky dětského jeviště a dávají příležitost tvůrčí iniciativě nových inscenátorů. **hš**

SLABIKAŘ AMATÉRSKÉ SCÉNOGRAFIE

MILOŠ HONSA

Slovanský venkov: Ženy i muži na venkově nosili klobouky upletené ze slámy a šaty ryze slovanského střihu. To jsou hrubě plátěné košile s kulatým hlubokým výstřihem a bez rukávů, přepásané vlněným pásem.

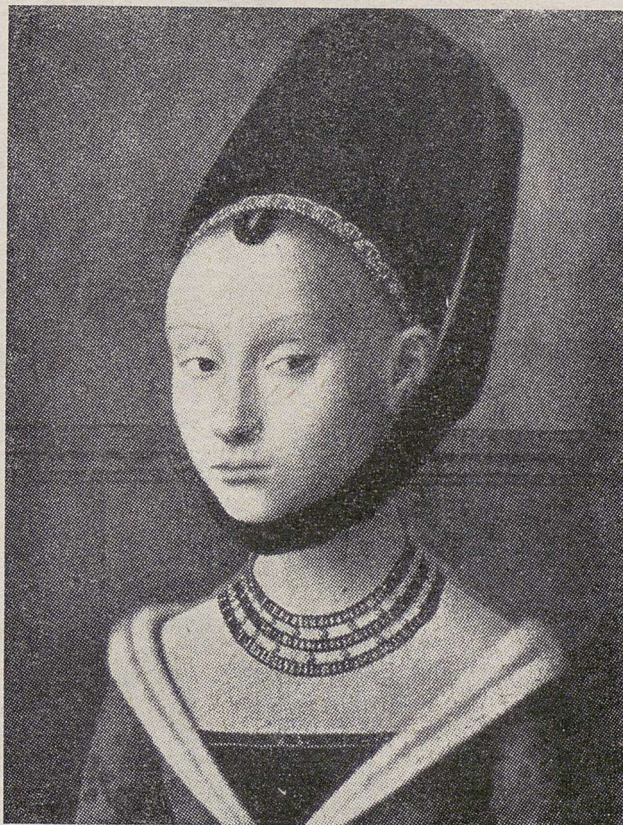
Šperků tato doba používala velmi málo. Jen čelenky a pasy byly ozdobně zpracovány. Muži nosili křížové meče. Později u pasu drátěná zbroj, brnění, vedle meče nosil bojovník kopí, sudlici, luk, štít.

Pokrývky hlavy u žen byly šlojíř a síťka. Vlasy se vyčesávaly do výšky. Dívky si copy proplétaly stuhami. Na nohou ženy nosily střevíce z plsti s úzkými dlouhými zobci.

Gotická doba: Látky aksamitové, soukenné, sametové. V barvách světle modrých laděných se zlatem, celá paleta červených barev, hnědá, tmavomodrá a bílá.

Muži: Trikot barevný (vžil se zvyk, že příslušníci šlechtických rodů i služebnictvo se oblékali do rodových barev). Někdy byly trikoty každá nohavice jiné barvy. Na těle krátká tunika, přepásaná pásem, na němž byl zavěšen krátký kordík nebo kabelka. Tunika měla úzké rukávy a mnohdy byla i dvoubarevná podle barev nohavic trikotu. Přes tuniku se nosil límec s kapucí. Přes krátkou tuniku se brala tunika dlouhá se širokými rukávy, zdobené kožešinkou. Vpředu byla tunika volná, nesešitá. Na hlavě klobouky se širokým okrajem nebo čepice ze sukna nebo z kožešin, vpředu prodloužené do špičky. Účesy: dlouhé, kadeřené, vlasy krátké, špičaté bradky a vousky.

Ženy: Tunika v ladném střihu, v bocích úzká, od pasu rozšířená, dole mnohdy prodloužená ve vlečku. U krku hluboký výstřih se šňěrováním do pasu. Urozené ženy oblékaly surcot. Je to jakási vesta spojená na ramenou a přecházející na bocích

Kráska z doby gotické

v pás. Vyráběl se z kožešin nebo z drahých látek a byl na prsou zdoben rodovým znakem zlatě vyšívaným. K slavnostním příležitostem se nosil (muži i ženy) čtvercový nebo polokruhový plášť, sepnutý na prsou bohatě zdobenou sponou. Pláště byly z drahocenných látek. Pás byl bohatě zdoben kovovými ornamenty. Na něm dýky, nebo kabelka. Oděv žen svou výstředností předčil mužské oblečení. Roušky, které ženy nosily na hlavách, byly skládány do různých ozdob, varhánků, rohatin. Známé jsou vysoké kužele, z jejichž špicí splyvaly průsvitné závoje. Byly též používány čepce a sítky. Z ozdob prsteny, řetězy, křížky, růžence. Začínalo nošení rukavic. Gotická doba se u nás udržela do konce 14. století.

NOVOVĚK

Renesance (italská, španělská, švédská): Látky sametové, brokáty, jemná sukna, aksamit, atlas. Ve Švédsku kůže. Barevná paleta je rozšířena na všechny barvy, kombinována se zlatou nití a dracounem. Jsou používány ostré barevné kontrasty.

Hovoříme-li o této době nového stylu jako o renesanci, musíme si uvědomovat nesmírnou přeměnu v myšlení lidí, odvahu odsunout stranou náboženství a věnovat se tomuto životu, sobě samému — i svému zevnějšku. Proto oděv uplatňoval ženskou krásu, mužskou přímost i nádheru

šperku. V žádném předcházejícím údobí nebyl šperk uplatňován tak vynalézavým způsobem, jako v 16. století. Zdobil ženskou hrud, zdobil zápěstí v podobě náramku, prsteny (dva až tři) zdůrazňovaly ladnost prstů. Dostal se i na pánský klobouk v podobě drobné agrafy.

Muži: Trikoty červené nebo pruhované. Na těle krátké tuniky, vpředu šňorovací. V pase se k tunice přišivaly šosy, kratší nebo delší. Rukávy široké. Módou byly košile. Kabátce i vzduté nohavice (balony) měly četné prostřihy. Měkké střevíce z kůže, birety ze sametu, hedvábí nebo sukna a zdobené peřím nebo sponou. Kolem boků pás s kabelkou nebo kordíkem. Vlasy polodlouhé, knírky. Měšťané nosili tuniku, pláště s kapucí a klobouk. Boty polovysoké, kalhoty pod kolena, punčochy.

Ženy: Na řasnatou košili byl oblékán živůtek s hlubokým výstřihem, s bohatě vzdutými rukávy. Bohatě nabrané sukně, dlouhé, s menší vlečkou. Rukávy živůtku u mnohých žen převazovány. Na nohou střevíce. Kolem boků kovový nebo látkový pás s kabelkou nebo s fiolou, v níž byla voňavka. Fiola měla podoby ovoce. Vlasy hladce sčesány, pěšinka. Dívky nosily zadní vlasy rozpuštěné. Přes účes zlaté sítky. Závoj. Barety.

Španělská renesance udávala tón módě. Vycpávaly se

Eleonora Duseová ve hře Město mrtvých

MLÁDÍ A MLÁDÍ

JITKA MOLAVCOVÁ

Napsala mi ještě do zápisníku své telefonní číslo, usmála se a pak zmizela ve velké bráně jednoho domu blízko Orionky...

Nedávno zpívala na „Bratislavské lyře“, o týden později uváděla televizní pořad Rodinná pošta a když jsme se loučili, říkala mi, že již druhý den natáčí nového televizního MATEŠa.

Tedy zpěvačka, nebo herečka?

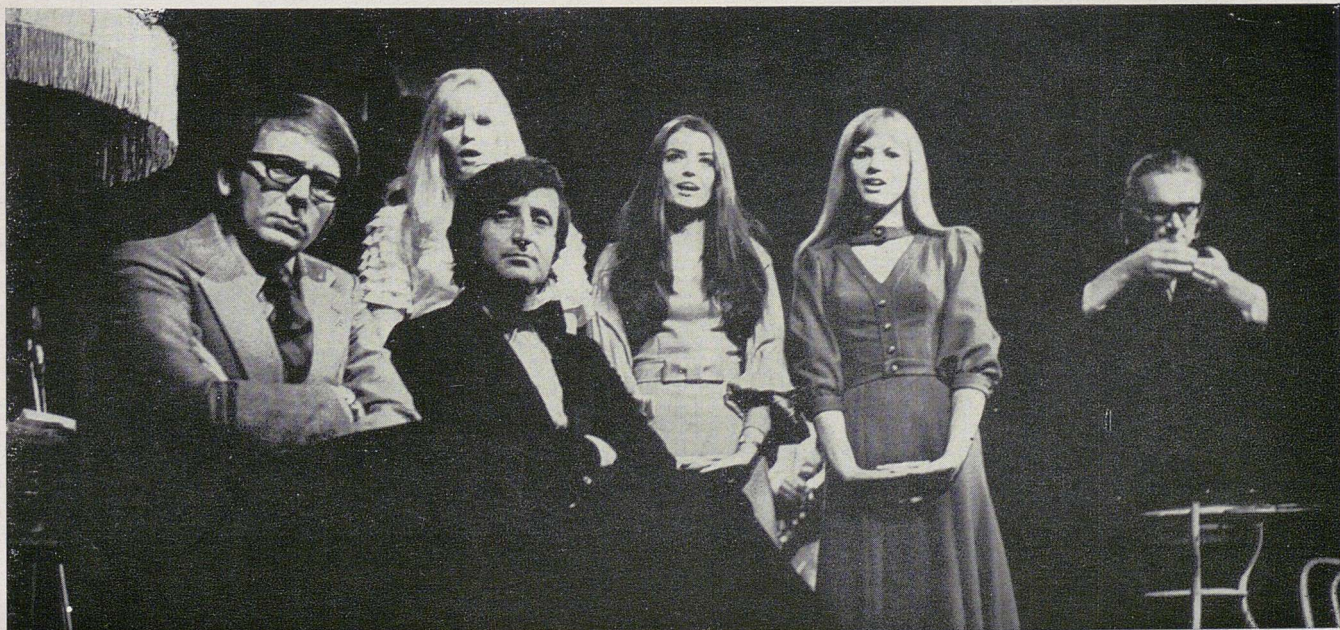
Sama mluvila hlavně o lásce k divadlu, jako by chtěla naznačit, že se necítí být zpěvačkou. Dokonce si považuje svého drobného amatérského vystoupení na prknech pražského Máje! Ovšem k divadlu to vzala oklikou. Dva roky praxe ruční sazečky v tiskárně, absolutorium grafické průmyslovky (1971). Všude chodila s kytarou, hrála a zpívala, sama pro sebe. Nikdo v rodině prý s muzikou neměl nic společného. Objevila se na soutěži Talent 70 – a vyhrála ji. Potom prý to šlo rychle. Přišla nabídka ze Semaforu, z divadla, které je snem mnohých dívek... Přijala.

Měla úspěch s písničkou Ty lásko má... V Semaforu začala s „minirecitem“ v pořadu Ten pes je váš, pak účinkovala ve dvou Návštěvních dnech (č. 3 a č. 4), následovaly Čarodějky, kde převzala titulní roli po onemocnělé N. Urbánkové (a také po H. Talpové). To byla obrovská příležitost. Mladá dívka se jí chopila – a dopadlo to dobře! Z Čarodějek inspirativně vznikla Kytice, pořad úspěšný u diváků a i u kritiky. V části Zlatého kolovratu vy-

stupuje Jitka coby Dornička. Zpívá, hraje, je pohybově výborná, lidi tleskají. Jitka má nesporně herecký talent. Předvídám, že ji čeká v tomto žánru – hudebního divadla – ještě ne jeden herecký úspěch. Má všechno před sebou.

Napsala mi do zápisníku své číslo telefonu a byla fantasticky, upřímně neafektovaná... (Divadlo přece afekt strašně nesnáší!) (AFU)

Foto M. Wágner

Tímův záběr z Jiráskovy Lucerny v Realistickém divadle. V roli Kláskové Ivanka Devátá